

Choreografe Zoë Demoustier: ‘Ik wil niet mijn hele leven in mijn dansbubbel blijven’

Theatre & Dance

31/10/2022 Tom Peeters

Zoë Demoustier in 'Unfolding an archive'

De Brusselse choreografe Zoë Demoustier verbindt in haar eerste solovoorstelling *Unfolding an archive* als een archivaris twee werelden. Die van haar vader Daniel, die met zijn camera oorlogen versloeg, en die van het thuisfront, waar zij met haar moeder en haar broer soms verweesd achterbleef.

Lees ook

[Kunstenaar Kris Verdonck: 'Het ego staat vaak in de weg'](#)

In *Unfolding an archive* staat Zoë Demoustier (27) helemaal alleen op het podium. Ze dropt zand op de vloer zodat er lijnen ontstaan die een subjectieve landkaart vormen. De puzzel kwam tot stand na veel research, waarin ze met het archief van haar vader, oorlogsjournalist Daniel Demoustier, zorgvuldig trachtte te reconstrueren wie waar wat deed op sleutelmomenten in haar leven en op de planeet. Zo ontsluisde zich het grote plaatje. Dat haar vader met een Afghaanse vluchteling aan het praten was toen hij telefoon kreeg dat de WTC-torens aan het instorten waren, bijvoorbeeld. Maar ook het kleine plaatje, inclusief het gemis en de angsten die anderen voor haar hadden gedragen.

“Dat zand verbindt het allemaal, want hoe verschillend de plekken uit de oorlogsreportages van mijn vader ook waren, als je er uren naar kijkt, lijken ze allemaal op elkaar. Na een tijdje zie je niet meer of het stof nu opstuift uit het puin in Kosovo, Irak of Rwanda.” De eerste weken gebruikte ze een combinatie met cement en betonpoeder, tot iemand haar zei hoe ongezond dat is. Nu doet ze het met een mix van aquariumzand en kleipoeder, waardoor je ook haar voetafdrukken ziet.

Ik ben een echte hoarder, mijn hele leven zit opgeborgen in archiefdozen. Het is mijn grootste angst om de controle kwijt te raken over mijn herinneringen

Zoë Demoustier

Het maken van het zandmengsel is een vast concentratieritueel geworden. “Ik ben een maler, draai altijd rondjes in mijn hoofd. Als kind en tiener was dansen mijn manier om daaraan te ontsnappen. Maar nu dat mijn job is, helpt het om met mijn handen bezig te zijn. Als ik oud mag worden, zou ik graag in de tuin werken, zoals mijn oma.”

Verzamelen, ordenen, begrijpen

Op zoek naar de juiste vorm belde de choreografe in het begin van het maakproces haar vader op, die tijdens haar jeugd zo vaak afwezig was geweest omdat hij oorlogen te verslaan had. “Tijdens dat gesprek besliste ik plots om het op te nemen. ‘*Damn*, nu ben ik ook aan

journalistiek aan het doen,' dacht ik toen voor het eerst. Misschien lijk ik toch meer op mijn ouders dan ik dacht.'" (*Licht*)

Heeft ze dat verzamelen, structureren en archiveren nodig om de wereld beter te begrijpen? "Ik denk dat het vooral over ordenen gaat. Ordenen om de essentie te vatten. Intuïtief voel ik meestal al langer aan wat de puzzelstukken zijn en waar ze naartoe leiden. Soms krijg ik het advies dat het niet nodig is om ook de juiste wiskundige puzzel te leggen, want dat is tijdrovend. Maar ik moet het overzicht hebben om met vertrouwen mijn intuïtie te kunnen volgen."

"Voor mijn nieuwe voorstelling, *What remains* (4 & 5/3 bij Bronks, red.), voerde ik gesprekken over doodgaan en ouder worden in woonzorgcentra en scholen. We hebben uren materiaal, maar zullen waarschijnlijk geen tekst gebruiken."



Zoë Demoustier: “Ik begrijp nu veel beter wat er ons als kind bespaard is gebleven.”

Ontmoetingen

Op Theater Aan Zee kwam een vrouw, ook dochter van een oorlogsfotograaf, haar vertellen hoezeer ze zich herkende, al was ze van een andere generatie. “Daarom vind ik het belangrijk om zo open mogelijk te zijn en persoonlijke ervaringen breed te delen.”

Vorige week speelde ze *Unfolding an archive* voor het eerst op een middelbare school. “Ik had de coördinator verteld dat al die oorlogen misschien wel in de geschiedenislessen aan bod komen. ‘Ja, dat zeker, maar het gaat ook heel erg over je ouders leren kennen als volwassene,’

zei ze me. Dat verwoordde ze enorm mooi, want nu ik bijna even oud ben als mijn ouders waren toen ik werd geboren, leer ik hen inderdaad op een andere manier kennen.”

Demoustier bekeek het archief van haar vader samen met haar moeder. “Ineens begreep ik veel beter hoe het voor haar geweest moest zijn, en wat er ons als kind bespaard is gebleven. Ik realiseerde me de angsten die ze heeft moeten doorstaan.” Bijvoorbeeld toen ze niet zeker wist of Zoë’s vader in 2003 de mitrailleuraanval bij Basra, die zijn team zou ombrengen, had overleefd.

Haar vader maakte de lange periodes van afwezigheid goed tijdens vakanties. “Die verre reizen en de bijbehorende ontmoetingen maakten deel uit van de identiteit van ons gezin. Toen ik onlangs in Québec een ontbijt kreeg voorgeschoteld in een Iraans restaurantje kwam er een geur vrij die me meteen terugvoerde naar mijn kindertijd.”

Impact

Op het moment dat haar ouders uit elkaar gingen en ze zelf begon te studeren, is dat weggevallen. “Ik heb soms de neiging uit te breken, weg van de dans. Ik wil niet mijn hele leven in die bubbel blijven, en zou bijvoorbeeld graag een toegankelijk tv-programma maken over dans. Dat was ook mijn vaders kracht: de impact van politiek op het dagelijkse leven van gewone mensen in beeld brengen. *Unfolding an archive* gaat ook over impact en over die fascinatie voor mensen.”

Die zal straks ook tot uiting komen in *What remains*, dat Demoustier maakt onder de vleugels van Ultima Vez. Samen met amateurdansers, professionals én haar broer Misha bezint ze zich over wat er van ons overblijft na de dood. Geïnspireerd door de aan alzheimer overleden singer-songwriter Kris De Bruyne, de vader van haar lief.

Wordt in *Unfolding an archive* belichaamd hoe ons lijf als geheugen dient, dan staat *What remains* in het teken van onze angst om dat geheugen weer kwijt te spelen. “Ik ben een echte hoarder. Mijn hele leven zit opgeborgen in archiefdozen. Het is mijn grootste angst om de controle kwijt te raken over mijn herinneringen, of, erger nog, dat iemand anders mijn identiteit zou bepalen.”

Daarom koestert ze de herinnering aan haar schoonvader zo. “Tijdens onze laatste ontmoeting luisterde hij naar Bob Dylan. Hij was erg in de war, kon haast niets meer zeggen, maar herkende wel zijn favoriete muziek. Toen er daarna een nummer klonk dat hij zelf gemaakt had, keek hij me aan, wees naar zichzelf en zei: ‘Ik.’ Al was hij zijn woorden en muziek kwijt, de artiest in hem was overeind gebleven.”